

**1975-85 NADIMI ADHUNIKA TELUGU
KAVITVAMLO KALATATVASASTRA RITYA
BHAVACHITRA PARISEELANA**

A Thesis submitted to the University of Hyderabad in
partial fulfilment of the requirement for the award of the degree

of

DOCTOR OF PHILOSOPHY

in

Telugu

By

PADMAJA, CHENNAMANENI

Supervisor

Dr. Mudigonda Veerabhadraiah

Department of Telugu
University of Hyderabad
Hyderabad - 500 046
December 1995

Padmaja, Chennamaneni
Ph.D. Student
Department of Telugu
University of Hyderabad
Hyderabad.

Dated: 18.12.1995

This is to certify that I, Padmaja, Chennamaneni have carried out the research embodied in the present thesis for the full period prescribed under Ph.D. ordinances of the University. My topic of the Ph.D. programme is **"1975-85 MADIRI ADHANIKA TELUGU KAVITVAMLO KALATATVASASTRA RITYA BHAVACHITRA PARISELANA"**.

I declare to the best of my knowledge that no part of this thesis was earlier submitted for the award of research degree of any University.

c. Padmaja/.
PADMAJA, CHENNAMANENI
Reg. No. PH5849

R. Sankar
Dr. B. SRIHARI
HEAD OF THE DEPARTMENT
Professor and
Department of Telugu
University of Hyderabad
Central University Post
HYDERABAD 500 134

DEAN OF THE SCHOOL

Dr. Veeralchandrah.
SIGNATURE OF THE SUPERVISOR

K. K. Jayaram
DEAN
SCHOOL OF HUMANITIES
University of Hyderabad
Hyderabad-500 134

కృతజ్ఞతలు

నా ఈ పరిశోధనలో తమ ఆమోల్యమైన సలహాలనివహించుకొనుటకు
పరిశోధనకు ఆవసరమైన గ్రంథాలనిశ్చించిన ఇచ్చి, సమస్యలు వచ్చినపుడు సహాయంతో
అర్థంచేసుకొనేవారు నా ఈ పరిశోధనకు పర్యవేక్షకులైన శ్రీ ముద్దిగొండ వేరభద్రయ్యగారు.
పరిశోధన మండకాడిగా సాగుతుందనిపించినపుడు సున్నితంగా పాచురించి, పరిశోధన
చక్కగా సాగేందుకు దోహదపడడమొకటే, ఏమైనా సందేహాలు వచ్చినపుడు నిస్సంకోచంగా
చర్చించేందుకు ప్రోత్సహించిన వాత్మజహృదయం వారిది. వారికి నా హృదయపూర్వకమైన
కృతజ్ఞతలు.

ఈ పరిశోధన చేసేందుకు తెలుగుశాఖకు నన్ను ఎన్నుకొన్న తెలుగుశాఖాధిపతి
శ్రీ రవా శ్రీహరిగారికి నా కృతజ్ఞతలు.

పరిశోధనాంశాన్ని ఎన్నుకోవటంలో తమ ఆమోల్యమైన సూచనలిచ్చి, కలసినిపుడలా,
పరిశోధన అభివృద్ధిని (Progress) గురించి అడిగి, ప్రోత్సహించిన శ్రీ జి.వి. సుబ్బారాజు
గారికి నా గౌరవపూర్వకమైన కృతజ్ఞతలు.

మానవీయ శాఖాధిపతి శ్రీ కె.కె. రంగనాథాచార్యులు గారికి నా
కృతజ్ఞతలు.

నా ఈ పరిశోధనాగ్రంథాన్ని చక్కగా ద్విపువేసిన పఠమేకీగారికి ఇంకా
మోహవేదాబుగారికి నా కృతజ్ఞతలు. అడిగిన వెంటనే అందమైన అక్షరాలతో
అధ్యాయాల పేర్లు రాసిన కుమ్మరి రాబుగారికి నా కృతజ్ఞతలు.

వేను పరిశోధనకొరకై బయటకు వెళ్ళినపుడు వాత్యులంతో మా ఇంటి
భాద్యతలు చూసుకోవడమే కాకుండా, ప్రోత్సాహాన్ని అందించిన అమ్మానామ్మలకు,
నా జీవిత భాగస్వామి రామారావుగారికి, అత్తమ్మ, మామయ్యలకు నా ప్రేమపూర్వక
కృతజ్ఞతలు.

స్వేచ్ఛానికి నిరక్షవనం చెప్పేలా మెలిగిన స్నేహితురాలు నేరజకు, మిత్రుడు
సనామాకు నా ప్రేమపూర్వక కృతజ్ఞతలు.

...

వి. జ. య. సూ. చి. క.

ఉపాధ్యక్షులు.

Page Nos.

1.	భావచిత్తం నిర్ణయనం - నేపథ్యం	1 - 14
	భావచిత్తం - నిర్ణయనం	1 - 2
	భావచిత్తం వైశిష్ట్యం	3 - 5
	భావచిత్త వాదం	5 - 10
	పాదసూచికలు	11 - 14
2.	భావచిత్త స్మృతిన	15 - 32
	పాదసూచికలు	27 - 32
3.	భావచిత్తం - లక్షణాలు	33 - 50
	భావచిత్తం -	33 - 35
	పాదసూచికలు -	46 - 50
4.	భావచిత్తం - సాధారణం	51 - 68
	భావచిత్తం - రూపకం	54 - 58
	ప్రకృత - భావచిత్తం	58 - 62
	పాదసూచికలు	64 - 68

5. భావదీప్తం - ఆలంకారాలు

69 - 87

ఆలంకారాలపై భారతీయాలంకారశాస్త్రపాఠ్యాలు	71 - 75
ఉపమాంకారము	75 - 77
రూపకాలంకారం	77 - 78
పరిణామాలంకారము	78 - 79
పాదసూచికలు	80 - 87

6. భావదీప్తం - కేలకం

88 - 110

శ్లోకీకరణ కేలకంగా ఉండే భావదీప్త కవితలు	89 - 92
కవిత చివరలో కేలకం ఉండే కవితలు	92 - 97
పదాలు, వాక్యాలు కవితలో అక్షుడక్షుడాకేలకంగా ఉండే భావదీప్త కవితలు	97 - 102
విఘ్న / అనుపూ భావదీప్తాలు	103 - 105
సుపరిచిత భావదీప్తాలు	106 - 108
పాదసూచికలు	109 - 110

7. భావదీప్తాలు - వర్ణకరణ

111 - 119

వర్ణకరణ	115 - 117
పాదసూచికలు	118 - 119

అనుయ భాగము :

భావదీపాని పరిశీలన:

Page Nos

అలంకారిక భావదీపాని		120 - 128
ఫారసూచికలు	127 - 128	
రూపకాక్షక భావదీపాని		129 - 280
ఉపమానోపమయాలను వ్యతస్యం చేయుట	129 - 155	
శీర్షిక కలకంగా కనిపించే భావదీపాని	156 - 178	
కవితలో అక్షరక్షుడా పదాలు, వాక్యాల ద్వారా కలకాన్ని అందించడం	179 - 227	
కవిత చివరలో విషిచేయుట	228 - 250	
కవితలో అక్షరక్షుడ వాచ్యంగా కవితాంశాన్ని చెప్పడంద్వారా కలకాన్ని అందించడం/ కవితాంశాన్ని స్మరింపజేయుట	251 - 274	
ఫారసూచికలు	275 - 280	
ప్రశ్నాక్షక భావదీపాని		281 - 304
ఫారసూచికలు	305	
ఉపసంహారం		306 - 307
ఉపయుక్త, గ్రంథసూచి		308 - 318

కవచాభిరము

భావచిత్తాలను ప్రయోగించటం ఆధునిక కవిత్వపు ముఖ్యలక్షణాలలో ఒకటి. కవి తాను పొందిన అనుభూతిని పఠితకు అందచేయటానికై భావచిత్తాలను ప్రయోగిస్తాడు. పాశ్చాత్య దేశాలలో వచ్చిన ' ఇమేజిజం ' ప్రభావం వేటిష్ట ఉంది. తెలుగు కవిత్వంలో భావచిత్తానికీ, తదనంతరం వచ్చిన ఆధునిక కవిత్వానికీ మధ్య తేడా భావచిత్తాల ప్రయోగంలో కనిపిస్తుంది. తెలుగు కవిత్వంలో భావచిత్తం అలంకారాల స్థాయి నుండి ఎదిగి రూపకాత్మక భావచిత్తాలు, ప్రశ్నకాత్మక భావచిత్తాలుగా రూపొందింది.

భావచిత్తాల ప్రయోగం విషయంలో 7వ దశకం చెప్పుకోదగినది. కాలంలోనే క్లుప్తత, సాంద్రత ప్రధాన లక్షణాలుగా ఉండే మినీ కవిత్వం వెలువడటం, అదే ప్రజాదరణను పొంది విరివిగా రావడం జరిగింది. ఈ కాలంలో మామూలు మినీ కవిత్వం కాని వచన కవిత్వంతో పాటుగా, మినీ కవిత్వంలో కూడా భావచిత్తాలను విరివిగా ప్రయోగించటం కనిపిస్తుంది. అందువల్ల 1975 - 1985 కాలాన్ని భావచిత్తాల పరిశోధనకు ఎన్నుకున్నాము.

తెలుగులో భావచిత్తాలకు సంబంధించిన పరిశోధన / విమర్శ ఎక్కువగా జరగలేదనే చెప్పాలి. ఎస్. పద్మావతి గారు తమ పరిశోధనలో వస్తువరమైన వర్ణకరణ చేశారు. ఈ గ్రంథంలో కేవలం అలంకారిక భావచిత్తాలను గురించి మాత్రమే చర్చించారు. ముదిగొండ వేరభద్రయ్య గారు పత్రికలలో వ్యాసాల ద్వారా, 'కళాతత్వశాస్త్రం - మౌలికాంశ వివేచన' మున్నగు గ్రంథాలలోనూ భావచిత్తం గురించి వివేచించారు. చేకూరి రామారావు గారు కూడా భావచిత్తాలను గురించిన విమర్శ చేశారు.

అయితే ఈ వివేచన తక్కువ పరిధిలో జరిగింది. ఈ అంతంపై విస్తృతమైన పరిశీలన జరగాల్సిన అవసరముంది కాబట్టి ఈ అంశాన్ని నా పరిశోధనాంతంగా ఎన్నుకొన్నాను.

ఇక కళాతత్వ శాస్త్రం విషయానికి వస్తే లలిత కళలనుండి తాత్విక విషయాలపై చర్చించటం దీనిలో ఉంటుంది. సౌందర్యం, భావుకత, ఆధివ్యక్తి, అనే అంశాలను గురించి వివేచించటం ఈ శాస్త్రం లక్ష్యం. అటు అలంకారానికే, ఇటు ప్రతీకకూ కూడా భావచిత్రమే మూలం. ఈ మాడింటికే తాత్విక సంబంధం ఉంది. భావచిత్రాన్ని గురించి అందువల్ల కూలంకషంగా వివేచించాల్సి ఉంది. కవిత్వోత్పత్తి, కవిత్వాభివ్యక్తులను గురించిన వివేచన కళాతత్వశాస్త్రంలో మౌలికమైనవి. భావచిత్రం ఈ రెండింటికీ సంబంధించినది. అందువల్ల దీని మీద తాత్విక వివేచన ఈ గ్రంథంలో చేశాను. ఈ పరిశోధనా గ్రంథం లోని మొదటి భాగంలో ఈ అంశాలను చర్చించాను. ఇక రెండవ భాగం అన్వయానికి సంబంధించినది.

ఆధునిక కవిత్వంలో ముఖ్యమైన పాత్ర వహిస్తున్న భావచిత్రానికి ప్రేరణ నిచ్చిన 'ఇమేజిజం' గురించి, భావచిత్రం నిర్వచనం, విశిష్టతలను గురించి 'భావచిత్రం - నేపథ్యం, నిర్వచనం' అధ్యాయంలో ఉంది.

భావచిత్రం లక్షణాలు, సజ్జాభావం ఏమిటి ? అన్న అంశాలు రెండవ, మూడవ అధ్యాయాలలో చర్చించబడినాయి.

భావదీప్త్యం లక్షణాలలో పాటూగా దాని స్పష్టన ఎలా జరుగుతుంది ? అను
విషయం తెలుసుకుంటే దాని తత్వాన్ని అవగాహన చేసుకునేందుకు అవకాశం కలుగుతుంది.
కాబట్టి ' భావదీప్త్య స్పష్టన ' ను గురించి నాలుగవ అధ్యాయంలో చర్చించాను.

అధునిక కవిత్వంలో భావదీప్త్యాలు ప్రయోగానికి పాశ్చాత్య దేశాల ' ఇమేజిజం '
వ్యవస్థ ఉన్నప్పటికీ, భారతీయాలంకార శాస్త్ర ప్రధానం కూడా కొంత ఉండే అవకాశం ముంది.
భారతీయాలంకారికులు వేర్వేరు కొన్ని అలంకారాల లక్షణాలను భావదీప్త్యాలలో మనం
గమనించవచ్చు. అలంకారాలు - భావదీప్త్యం ఒకటికానప్పటికీ అలంకార మూలాలు
భావదీప్త్యాలలో ఉండటం వల్ల ఈ లక్షణాలు మనకు కనిపించే అవకాశముంది. అందువల్ల
' భావదీప్త్యం - అలంకారాలు ' అనే అంశాన్ని అయిదవ అధ్యాయంలో చర్చించాను.

భావదీప్త్యాలలో కేలకం ప్రధాన పాత్ర వహిస్తుంది. ఈ కేలకం అనేక
రకాలుగా ఉండే అవకాశమున్నది. ఈ అంశం గురించి ఆరవ అధ్యాయంలో చెప్పడం
జరిగింది.

ఇక భావదీప్త్యాలు వర్ణకరణ 7వ అధ్యాయంలో చేసాను. ఈ వర్ణకరణ
కావ్య కళా రీతికి సంబంధించినది. సాధారణంగా భావదీప్త్యం అనగానే అందరికీ
స్పృహించేవి అలంకారిక భావదీప్త్యాలు(Figurative images)ఇవి కవిత్వలో
అనుసంగికమైనవి. కానీ భావదీప్త్యాలు అభివ్యక్తిలో చెప్పుకోదగ్గవి కవిత్వ అసాంతం ఒకే
భావదీప్త్యంగా రూపుదిద్దుకొన్న భావదీప్త్యాలు. ఇవి అభివ్యక్తి, దుష్పాఠ విశిష్టమైనవి.
కాబట్టి వేదీని గురించి అన్వయభాగంలో ప్రధానంగా చర్చించాను. వేదీని రూపకాత్మక

భావచిత్తాలు, ప్రకాశక భావచిత్తాలు అని రెండు రకాలుగా విభజించవచ్చు. ప్రకాశక స్థాయికి ఎదిగినవి ప్రకాశక భావచిత్తాలు. అత్యంత ప్రతిభావంతులైన కవులు మాత్రమే ఇటువంటి భావచిత్తాలను సృజించగలరని ఆయా కవితలు చదివిన తరువాత సహృదయులు అంగీకరిస్తారు. భావ చిత్తాల రచన కేవలం అలంకారప్రాయంగా ఉంటుందే అభిప్రాయాన్ని వై రెండు రకాల కవితలు తప్పని నిరూపిస్తాయి.

ఈ సిద్ధాంత గ్రంథం రెండవ భాగం అన్వయ భాగం. దీనిలో భావచిత్తాల వర్ణనకరణను ఆధునిక తెలుగు కవిత్వానికి అన్వయించటం జరిగింది.

...